

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการขอประนอมหนี้

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ได้มีการบัญญัติใช้มาเป็นระยะเวลาถึง 72 ปีแล้ว ซึ่งย่อมเป็นธรรมดาที่บทบัญญัติบางมาตราย่อมร่วงโรยแก่ชรา ไม่สามารถใช้บังคับกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้บทบัญญัติบางมาตราในพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 จะล้าสมัยไปบ้าง แต่หลักการ แนวความคิดและบทบัญญัติส่วนใหญ่ของกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยยังมีความทันสมัย สามารถใช้บังคับกับเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง และยังมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ได้เป็นอย่างดี หากแต่ความรู้ความเข้าใจ รวมไปถึงทัศนคติเกี่ยวกับพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายล้มละลายของไทยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ไขแต่เพียงบางส่วนบางมาตราไม่อาจจะปรับเปลี่ยนทัศนคติในการบังคับใช้กฎหมายล้มละลายของประเทศไทยได้ เนื่องจากในหลายประเทศได้มีการปรับเปลี่ยนกฎหมายล้มละลายให้มีลักษณะที่จะเน้นให้มีทางเลือกเพื่อหลีกเลี่ยงการชำระบัญชีหรือการขายทรัพย์สินทั้งหมดเพื่อชำระหนี้ (Alternatives to Liquidation) มากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยให้มีแนวโน้มในลักษณะเช่นนั้นมากขึ้น¹ อันเป็นที่มาของการแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 รวม 6 ครั้งด้วยกัน กล่าวคือ

ครั้งที่ 1 พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2511

เหตุผลในการแก้ไข คือ เนื่องจากค่าของเงินในปัจจุบันแตกต่างไปจากเมื่อสมัยก่อนเป็นอันมาก จึงควรแก้ไขกำหนดจำนวนหนี้ที่จะฟ้องคดีล้มละลายให้สูงขึ้น กับแก้ไขจำนวนเงินวงศาลและค่าธรรมเนียมบางอย่างให้เหมาะสม และโดยที่บทบัญญัติเกี่ยวกับการขอเพิกถอนการกระทำของลูกหนี้เกี่ยวกับทรัพย์สินยังไม่รัดกุม

---

¹ พลียัฐ อัสววัฒนาวพร. (เมษายน - มิถุนายน 2553). การแก้ไขกฎหมายล้มละลาย โดยปรับปรุงโครงสร้างทั้งฉบับ (ตอนที่ 2). *วารสารกระบวนการยุติธรรม (เล่มที่ 2). ปีที่ 3.* หน้า 5-6.

ครั้งที่ 2 พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2526 (มาตรา 5)

เหตุผลในการแก้ไข คือ เนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้กำหนดเกี่ยวกับจำนวนเงินที่เจ้าหนี้มีสิทธิจะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ จะต้องเป็นหนี้ไม่น้อยกว่าสามหมื่นบาท และเนื่องจากในปัจจุบันค่าของเงินบาทตกต่ำลงมาก สมควรกำหนดจำนวนเงินที่เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้เสียใหม่ โดยจะฟ้องได้ต่อเมื่อลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท

ครั้งที่ 3 พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541

เหตุผลในการแก้ไข คือ เนื่องจากบทบัญญัติบางมาตราของพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะเมื่อลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว อันควรได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากผู้ประสงค์จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกหนี้ เพื่อให้ลูกหนี้มีโอกาสได้ฟื้นฟูกิจการ แต่เนื่องจากมาตรา 94 (2) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 บัญญัติให้เจ้าหนี้ที่ยอมให้ลูกหนี้ก่อนขึ้นโดยรู้อยู่แล้วว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่มีสิทธิขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย อันเป็นเหตุให้ไม่มีสถาบันการเงิน หรือเอกชนรายใด ยินยอมให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกหนี้ที่ประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว ลูกหนี้จึงต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายทั้ง ๆ ที่กิจการของลูกหนี้อยู่ในสภาพที่จะฟื้นฟูได้ หากได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน สมควรที่จะมีบทบัญญัติคุ้มครองการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกหนี้ที่ประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว เพื่อให้ลูกหนี้มีโอกาสได้ฟื้นฟูกิจการได้ซึ่งจะช่วยเจ้าหนี้ให้มีโอกาสรับชำระหนี้อย่างเป็นธรรมด้วย อันจะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและการค้าของประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ครั้งที่ 4 พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542

เหตุผลในการแก้ไข คือ เนื่องจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยล้มละลายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันซึ่งกำหนดจำนวนเงินที่เจ้าหนี้มีสิทธิจะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ รวมทั้งจำนวนเงินที่ต้องวางประกันค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมในชั้นตอนต่าง ๆ และราคาของทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมาแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว ไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันสมควรแก้ไขให้เหมาะสม รวมทั้งบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมาแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ และมาตรการในการรวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สินที่กำหนดไว้ยังไม่ครอบคลุมถึงสามของลูกหนี้ นอกจากนี้ บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย ในส่วนที่เกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้และกระบวนการล้มละลายบางประการยังไม่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหาการดำเนินธุรกิจ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วย

กระบวนการฟื้นฟูฟูกิจการของลูกหนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับการลงมือรับแผนฟื้นฟูฟูกิจการ การใช้ดุลพินิจของศาลในการเห็นชอบด้วยแผน อำนาจของผู้บริหารแผนเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ การปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิกถอนนิติกรรมที่ได้กระทำไปแล้วในกระบวนการล้มละลาย และกระบวนการฟื้นฟูฟูกิจการ นอกจากนั้นได้แก้ไขในเรื่องลำดับบุริมสิทธิในคดีล้มละลาย โดยกำหนดให้เงินที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับเพื่อการทำงานที่ได้ทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นนายจ้างมีลำดับบุริมสิทธิเดียวกันกับเงินค่าภาษีอากร และเนื่องจากการจัดตั้งศาลล้มละลายเพื่อพิจารณาคดีล้มละลายโดยเฉพาะ สมควรยกเลิกบทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยล้มละลายให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย รวมทั้งเพิ่มบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ด้วย

ครั้งที่ 5 พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2543

เหตุผลในการแก้ไข คือ โดยที่มาตรา 275 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมกำหนดให้สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานธุรการอิสระของศาลยุติธรรม แต่มิได้กำหนดให้กรมบังคับคดีเป็นหน่วยงานธุรการของศาลยุติธรรม กรมบังคับคดีจึงยังอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงยุติธรรม ดังนั้นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เกี่ยวกับสถานะของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ดังกล่าว

ครั้งที่ 6 พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2547

เหตุผลในการแก้ไข คือ โดยที่บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยล้มละลายในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดให้ลูกหนี้พ้นจากการล้มละลายโดยผลของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังขาดความชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับผลของการพ้นจากการล้มละลาย โดยเฉพาะการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ อย่างไรก็ตามหลักการของบทบัญญัติในเรื่องนี้เป็นช่องทางหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลล้มละลายที่สุจริตได้มีโอกาสพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย สมควรคงหลักการดังกล่าวไว้ โดยยกเลิกบทบัญญัติเดิมและนำมากำหนดเพิ่มเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย นอกจากนี้ บทบัญญัติที่กำหนดให้บุคคลล้มละลายอาจร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายซึ่งใช้บังคับในปัจจุบันนั้น ยังขาดความชัดเจนแน่นอนขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลแต่ละกรณี จึงสมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ที่ศาลจะสั่งปลดจากล้มละลายให้ชัดเจน เพื่อเป็นหลักประกันแก่บุคคลล้มละลายว่า หากดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดแล้วจะสามารถได้รับการปลดจากล้มละลาย และเพื่อให้บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับค่าธรรมเนียมในคดีล้มละลายที่ใช้บังคับอยู่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ในความเห็นของผู้ศึกษาเห็นว่า ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลาย ก็เพื่อมุ่งจะช่วยชำระเสาะหาหนี้ของบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ซึ่งไม่สามารถที่จะจัดการเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของตนเองได้ตามปกติ เมื่อเจ้าหนี้ได้ฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายแล้ว ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 หรือมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ศาลจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด ภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวจะมีอำนาจจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป เก็บรวบรวมและรับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น ประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เพื่อนำเงินมาแบ่งเฉลี่ยให้แก่เจ้าหนี้ ซึ่งได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้

นอกจากนี้ กฎหมายล้มละลายยังเปิดโอกาสหรือช่องทางวิธีการหนึ่งให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลาย เพื่อให้ตนเองไม่ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย หรือพ้นจากการล้มละลายได้ด้วยการขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย หรือภายหลังล้มละลาย ซึ่งการประนอมหนี้ก่อนและภายหลังล้มละลายตามกฎหมายล้มละลายของไทยมีบัญญัติไว้ในมาตรา 45 ถึงมาตรา 60 และมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ตามลำดับ ตามที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 3 กฎหมายที่เกี่ยวกับการประนอมหนี้ นั้น ทำให้ทราบว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนเกี่ยวกับการประนอมหนี้ การดำเนินการในชั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และการพิจารณาคำขอประนอมหนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาจึงขอวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการขอประนอมหนี้ในแต่ละกรณี ดังต่อไปนี้

4.1 กรณีสิทธิของลูกหนี้ในการขอประนอมหนี้

ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาคำฟ้องของเจ้าหนี้ คือ “ความมีหนี้สินล้นพ้นตัว” ของลูกหนี้ คำว่า “หนี้สินล้นพ้นตัว” ไม่มีบทบัญญัติที่นิยามไว้ชัดเจน แต่ทางตำราแล้วการที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว หมายถึง ลูกหนี้มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน² หรือมีทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้ และยังอาจหมายความรวมถึงฐานะของลูกหนี้ที่มีหนี้สินเป็นจำนวนมาก (Overindebtedness) จนเกินกว่าปริมาณทรัพย์สินของตนที่มีอยู่ทั้งหมด ทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ของ

² วิชามหาคุณ. (2544). *คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณาการ. หน้า 29.

ตนได้ (Insolvent) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ลูกหนี้มีสถานะทางการเงินที่ไม่สามารถรับผิดชอบต่อหนี้สินทั้งหมดที่ตนได้ก่อขึ้น โดยสถานะของลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวเป็นเพียงข้อสันนิษฐานเบื้องต้นของการที่เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลายเท่านั้น แต่การที่เจ้าหนี้จะพิสูจน์ว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่นั้น กฎหมายกำหนดให้เจ้าหนี้เป็นผู้พิสูจน์ให้ศาลเห็น จึงเป็นเรื่องยากเหลือวิสัยที่เจ้าหนี้จะรู้ว่าสถานะที่แท้จริงของลูกหนี้เป็นอย่างไร กฎหมายจึงบัญญัติข้อสันนิษฐานว่า กรณีไหนบ้างที่จะถือว่าลูกหนี้เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

เมื่อกรณีต้องด้วยบทสันนิษฐานตามมาตรา 8 ดังกล่าวนี้แล้ว หากลูกหนี้นำสืบแก้ไขไม่ได้ว่าตนมิได้เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวแล้วก็อาจถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายได้ กลไกทางกฎหมายของการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายนั้น เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ลูกหนี้จึงจะสามารถขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายได้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วหากลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวจริงตามฟ้อง ก็เป็นการยากที่ลูกหนี้จะขอประนอมหนี้กับบรรดาเจ้าหนี้ให้สำเร็จได้ เพราะลูกหนี้ขาดความน่าเชื่อถือในฐานะทางการเงินของตนแล้ว และหากว่าลูกหนี้ขอประนอมหนี้กับบรรดาเจ้าหนี้ได้สำเร็จ ลูกหนี้เองก็ประสบปัญหาในเรื่องการหาแหล่งเงินทุนหมุนเวียน เพราะหากฐานะที่แท้จริงของลูกหนี้ถูกเปิดเผย ก็เป็นการยากที่บุคคลภายนอกหรือเจ้าหนี้คนใดจะให้เงินทุนพุงฐานะของลูกหนี้ไว้ได้

ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนี้เกิดจากการที่เจ้าหนี้เป็นผู้เริ่มคดีล้มละลาย โดยอาศัยข้อสันนิษฐานในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เป็นข้ออ้างหลักในการฟ้องลูกหนี้ โดยที่เจ้าหนี้อาจไม่ทราบถึงฐานะที่แท้จริงของฝ่ายลูกหนี้เลยนั้น

ผู้ศึกษาเห็นว่า เมื่อบทบัญญัติตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เป็นเพียงข้อสันนิษฐานของกฎหมาย ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเป็นการยากที่จะพิสูจน์ให้ทราบถึงสถานะของลูกหนี้ที่แท้จริงได้ หากต่อมาลูกหนี้ถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายโดยมาจาก ข้อสันนิษฐานของกฎหมายดังกล่าวนี้ ก็อาจจะไม่เป็นธรรมสำหรับลูกหนี้ แม้ว่าตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 45 ถึงมาตรา 60 จะกำหนดแนวทางให้ลูกหนี้สามารถยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายแล้วก็ตาม แต่ผู้ศึกษาเห็นว่า หากจะกำหนดแนวทางหรือวิธีการแก้ไข ให้สมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลายและตรงกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิของลูกหนี้ในการยื่นขอประนอมหนี้ เพื่อให้ลูกหนี้สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติหรือใกล้เคียงปกติมากที่สุด กล่าวคือ กรณีต้องให้ลูกหนี้เป็นผู้ยื่นคำร้องขอประนอมหนี้ก่อนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ต่อศาลเสียเอง เพราะลูกหนี้เป็นผู้ทราบถึงฐานะทางการเงินของตนได้ดีกว่าเจ้าหนี้ ซึ่งหากให้โอกาสลูกหนี้ยื่นคำร้องขอเข้าสู่การประนอมหนี้ก่อน

ลูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เองแล้ว เจ้าหนี้ทั้งหลายจะมีโอกาสได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ได้เต็มที่ หรือในจำนวนเงินที่สูงกว่าการประนอมหนี้ภายหลังศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เนื่องจากเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว อำนาจในการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินทุกอย่างของลูกหนี้จะตกอยู่กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แต่เพียงผู้เดียว และการชำระหนี้ของลูกหนี้จะเป็นลักษณะการแบ่งชำระตามส่วนที่เจ้าหนี้แต่ละราย มีสิทธิได้รับ (โดยปกติแล้วจะได้รับชำระหนี้ต่ำกว่าจำนวนหนี้ที่แท้จริง) ทั้งลูกหนี้ยังสามารถหาเงินทุนหมุนเวียนมาดำเนินธุรกิจของตนได้ตามปกติ โดยไม่จำกัดว่าต้องดำเนินการใดๆ โดยทางเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อยู่เรื่อยไป โดยมีแนวทางรองรับหากว่าลูกหนี้มีความไม่สุจริตใจในการยื่นคำร้องขอประนอมหนี้ก่อนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ หรือการประนอมหนี้ไม่สำเร็จ หรือลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงประนอมหนี้ เจ้าหนี้ก็อาจนำสืบแสดงให้ศาลเห็นได้ และลูกหนี้จะเข้าสู่สภาวะล้มละลาย โดยอัตโนมัติ อันเป็นเหตุให้ลูกหนี้ระมัดระวังในการยื่นคำร้องต่อศาลประการหนึ่ง ทั้งเป็นการคุ้มครองเจ้าหนี้ในขณะเดียวกัน

เช่นเดียวกับกรณีการพิจารณาคำขอประนอมหนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรเป็นเรื่องของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหนี้สินระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ทั้งหลาย หากที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติเห็นชอบด้วยมติพิเศษ คำขอประนอมหนี้ควรที่จะผูกพันเจ้าหนี้ทั้งหลาย โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลอีกชั้นหนึ่ง ศาลควรจะเป็นเพียงผู้ที่ควบคุมดูแลให้การดำเนินการตามกระบวนการขอประนอมหนี้เป็นไปโดยถูกต้องและเป็นธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเท่านั้น หากศาลพิจารณาเปลี่ยนแปลงคำขอประนอมหนี้ซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้ได้มีมติยอมรับแล้ว ย่อมเป็นการลบล้างข้อตกลงซึ่งลูกหนี้และเจ้าหนี้ทั้งหลายได้เห็นชอบร่วมกันแล้ว ซึ่งการประนอมหนี้ควรจะเป็นเรื่องของการทำความเข้าใจในเรื่องหนี้ระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้

จากการศึกษาเรื่องการประนอมหนี้ตามกฎหมายล้มละลายของต่างประเทศ พบว่า ตามมาตรการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายของประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสนั้น จะกำหนดให้มาตรการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายอยู่นอกกรอบของการพิจารณาคดีล้มละลายโดยจะกำหนดให้ทำก่อนเริ่มต้นคดีล้มละลาย โดยมีมาตรการ 2 อย่างมาช่วย คือ ให้เริ่มต้นการขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายโดยฝ่ายลูกหนี้เป็นผู้ร้องขอ (Voluntary Arrangement) และกำหนดให้มาตรการระงับการฟ้องคดีชั่วคราว (Interim) มาช่วยอีกมาตรการหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อรวบรวมกลุ่มเจ้าหนี้ให้เข้ามาในคดีล้มละลาย โดยในรายละเอียดของการประนอมหนี้อาจแตกต่างกันออกไป แต่วัตถุประสงค์ของระบบกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสมีความคล้ายกัน กล่าวคือ เมื่อลูกหนี้ผ่านขั้นตอนการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายแล้ว ลูกหนี้จะมีทรัพย์สินเหลืออยู่และสามารถเริ่มต้นใหม่ (Fresh Start) อีกครั้งในธุรกิจของตนต่อไปได้ และในขณะเดียวกันทางด้านฝ่ายเจ้าหนี้ก็จะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ในจำนวนที่สูงกว่าระบบกฎหมายล้มละลายที่มุ่งจะรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อชำระ

บัญชีแต่ฝ่ายเดียว เพราะในระบบกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสในช่วงระยะเวลาในการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายนั้น ลูกหนี้ไม่ต้องถูกจำกัดสิทธิในการบริหารจัดการธุรกิจของตน ฉะนั้นโดยระบบกลไกที่กำหนดให้มาตรการประนอมหนี้อยู่นอกกรอบพิจารณาตัดสินล้มละลายนี้ ลูกหนี้จึงมีโอกาสประสบความสำเร็จในการประนอมหนี้มากกว่าการประนอมหนี้ในกรอบของการพิจารณาคดีล้มละลาย จากข้อปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรนำมาตรการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายของประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสมาเทียบเคียงปรับใช้

ตามที่ได้ศึกษาข้างต้นเป็นเรื่องสิทธิของลูกหนี้ในการขอประนอมหนี้ ซึ่งในที่นี้ผู้ศึกษาขอเพิ่มข้อสังเกตเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าหนี้ในการถอนคำขอรับชำระหนี้ กล่าวคือ เมื่อเจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้ว จะสามารถขอถอนคำขอรับชำระหนี้ได้หรือไม่ และจะส่งผลกระทบต่อเจ้าหนี้อื่นหรือไม่

ในทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้ว หากเจ้าหนี้อื่นมาถอนคำขอรับชำระหนี้ด้วยเหตุของตัวเอง เช่น อาจจะได้รับชำระหนี้จากบุคคลภายนอกจนเป็นที่พอใจแล้ว จึงขอถอนคำขอรับชำระหนี้ หากปรากฏว่าเจ้าหนี้ขอถอนคำขอรับชำระหนี้ก่อนที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะพิจารณาทำความเข้าใจคำขอรับชำระหนี้ดังกล่าวเสนอศาล ก็เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการตั้งคำถามขอถอนคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ว่าจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ถอนคำขอรับชำระหนี้ หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สั่งให้ถอนคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้นั้นไปแล้ว ย่อมลบล้างผลแห่งการยื่นคำขอและทำให้เจ้าหนี้นั้นกลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนหนึ่งไม่มีการยื่นคำขอรับชำระหนี้ แต่หากเจ้าหนี้อื่นมาถอนคำขอรับชำระหนี้ภายหลังศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้แล้ว ก็จะถือว่าเจ้าหนี้สละสิทธิในการได้รับชำระหนี้ตามคำสั่งศาล ทั้งนี้ การขอถอนคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ไม่ว่าจะขอถอนคำขอรับชำระหนี้ก่อนหรือภายหลังศาลจะมีคำสั่งยอมไม่ส่งผลกระทบต่อเจ้าหนี้อื่น

4.2 กรณีกำหนดระยะเวลาในการยื่นขอประนอมหนี้

เมื่อศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องออกหมายเรียกลูกหนี้มาให้การสอบสวนเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ พร้อมกับแจ้งคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดให้ลูกหนี้ทราบด้วย เมื่อลูกหนี้ได้รับหมายเรียกและหมายแจ้งแล้ว ลูกหนี้จะต้องมาให้การสอบสวนเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน พร้อมกับยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ตามแบบพิมพ์ ล.13 ก. ถึง ล.13 ซ. ของกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม หากลูกหนี้ไม่มาให้การสอบสวน

เกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบ จะถือว่า ลูกหนี้จงใจขัดขืนหมายเรียกของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ศาลมีอำนาจออกหมายจับลูกหนี้มาขังไว้ จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามหมายเรียกของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามมาตรา 117 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แต่ถ้าหากลูกหนี้มาให้การสอบสวนเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน พร้อมยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินตามแบบพิมพ์ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้อง สอบถามลูกหนี้ด้วยว่า ประสงค์จะยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 หรือไม่ ถ้าลูกหนี้ประสงค์จะยื่นคำขอประนอมหนี้ก็ให้ ยื่นภายใน 7 วันนับแต่วันยื่นคำชี้แจงนั้น หรือภายในกำหนดเวลาที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะได้ กำหนดให้

กรณีที่พักกำหนดเวลาที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนดให้ลูกหนี้ยื่นคำขอประนอมหนี้ ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะถือว่าลูกหนี้ไม่ประสงค์จะขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย แต่ก่อนที่ ที่ประชุมเจ้าหนี้จะพิจารณาและลงมติในการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก ลูกหนี้ประสงค์จะยื่นคำขอ ประนอมหนี้ กรณีดังกล่าว จึงมีปัญหาที่จะต้องศึกษาว่า ลูกหนี้จะยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อน ล้มละลายต่อ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้หรือไม่อย่างไร

ผู้ศึกษาเห็นว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 45 และระเบียบ กระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการบังคับคดีล้มละลายและการทำบัญชี พุทธศักราช 2520 ข้อ 16³ กำหนด ว่า ถ้าลูกหนี้ประสงค์จะยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย จะต้องยื่นภายในกำหนด 7 วันนับแต่ วันยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน หรือภายในกำหนดเวลาที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะ ได้กำหนดให้ หากลูกหนี้ไม่ยื่นคำขอประนอมหนี้ไม่ว่าด้วยเหตุประการใดๆ ก็ตาม แม้จะพ้น กำหนดเวลาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แต่ที่ ประชุมเจ้าหนี้ยังไม่ได้พิจารณาลงมติในการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก และศาลยังมิได้พิพากษาให้ ลูกหนี้ล้มละลายตามมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ลูกหนี้ก็ยังมีสิทธิที่ จะยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายได้ เพราะเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการประนอมหนี้ ตามกฎหมายล้มละลายต้องการที่จะช่วยลูกหนี้ที่สุจริต ยื่นคำขอประนอมหนี้โดยทำความตกลงใน เรื่องหนี้สินด้วยวิธีขอชำระหนี้แต่เพียงบางส่วน หรือโดยวิธีอื่นหากที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ยอมรับ และ ศาลเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้แล้ว ลูกหนี้จะไม่ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย กฎหมายล้มละลาย จึงเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ยื่นคำขอประนอมหนี้ได้อย่างเต็มที่ หากมีความสามารถที่จะชำระหนี้ได้ โดยไม่ต้องรอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายก่อน เว้นแต่ที่ประชุมเจ้าหนี้จะได้ลงมติในการ

³ คุรุยาละเอียดท้าย ภาคผนวก ก. ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีล้มละลายและการชำระบัญชี พุทธศักราช 2520 ข้อ 16, หน้า 113.

ประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรกตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แล้ว ลูกหนี้จึงต้องรอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย และยื่นคำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เนื่องจากล่วงพ้นกำหนดเวลายื่นคำขอประนอมหนี้ตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แล้ว

ดังนั้น หากที่ประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรกยังมีได้ลงมติขอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายตามมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ถ้าลูกหนี้ประสงค์จะยื่นคำขอประนอมหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้ศึกษาเห็นว่า ลูกหนี้ก็ยังมีสิทธิยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ โดยให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เลื่อนการประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรกออกไป โดยมีหลักฐานที่เชื่อได้ว่าลูกหนี้จะดำเนินการอย่างจริงจัง ก็ชอบที่จะขอความเห็นชอบจากที่ประชุมเจ้าหน้าที่เพื่อเลื่อนการประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรกในหัวข้อการประนอมหนี้ออกไปก่อน เพื่อที่จะได้มีเวลาทำคำแจ้งความประนอมหนี้ นั้น ไปยังบรรดาเจ้าหนี้ที่ได้มาประชุมทราบก่อนที่ที่ประชุมเจ้าหน้าที่จะพิจารณาต่อไป และกำหนดนัดประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรกใหม่ เพื่อปรึกษาว่าควรจะยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ หรือควรขอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า กำหนดระยะเวลาในการยื่นคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เป็นการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมแล้ว และก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย เนื่องจากการพิจารณาคดีที่ดี หรือการดำเนินการในชั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่ดี หลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้ได้ชัดเจนแล้ว กฎหมายกำหนดให้ต้องดำเนินการ โดยเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากการที่ลูกหนี้ตกอยู่ในภาวะบุคคลล้มละลาย ย่อมถูกจำกัดอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของตนเอง การทำนิติกรรมที่มีผลกระทบต่อทรัพย์สินของตนย่อมถูกจำกัดเช่นเดียวกัน หากกระทำไปอาจตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น และการถูกจำกัดเช่นนี้ย่อมมีตั้งแต่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จนถึงก่อนศาลมีคำสั่งให้สิ้นสุดจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งตามมาตรา 81/1 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 กำหนดให้บุคคลธรรมดาซึ่งถูกศาลพิพากษาเป็นบุคคลล้มละลาย ให้บุคคลนั้นพ้นจากภาวะล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลาสามปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลายแล้ว ดังนั้น ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลล้มละลายสุจริตควรที่จะต้องยื่นคำขอประนอมหนี้ตามที่มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 กำหนดไว้โดยเคร่งครัดเพราะย่อมมีผลกระทบต่อฐานะและกองทรัพย์สินของตนเป็นอย่างยิ่ง หากในที่สุดแล้วที่ประชุมเจ้าหน้าที่ไม่มีมติไม่ยอมรับคำขอประนอมหนี้ โดยศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้ว เมื่อพ้นระยะเวลาตามที่มาตรา 81/1 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 กำหนดไว้แล้ว ก็ย่อมพ้นจากการล้มละลายและกลับมามีอำนาจจัดการทรัพย์สินของตนเองที่เกิดภายหลังที่ศาลมีคำสั่ง

ปลดลี้มละลายได้ดั้งเดิม หากยอมให้มีการยื่นคำขอประนอมหนี้โดยไม่มีจำกัดเวลาหรือยื่นได้ก่อนที่ศาลจะพิพากษาให้ลี้มละลายแล้ว จะมีผลให้ขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายลี้มละลายที่ต้องดำเนินการโดยเร็ว หรือแม้กระทั่งศาลพิพากษาให้ลี้มละลายแล้วหรือที่ประชุมเจ้าหนี้ลงมติไม่ยอมรับคำขอประนอมหนี้แล้วก็ตาม แต่ภายหลังที่ศาลได้พิพากษาให้ลี้มละลายแล้วก็ยอมที่จะขอประนอมหนี้ได้ตามที่มาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติลี้มละลาย พุทธศักราช 2483 กำหนดไว้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาว่าจะต้องยื่นได้กี่ครั้ง คงมีข้อจำกัดแต่เพียงว่าหากที่ประชุมเจ้าหนี้ไม่ยอมรับแล้ว ก็ต้องห้ามยื่นคำขอประนอมหนี้ภายในระยะเวลา 3 เดือนนับแต่การประนอมหนี้ครั้งนั้นไม่เป็นผล ซึ่งเห็นได้ว่ากฎหมายลี้มละลายได้ให้โอกาสลูกหนี้ที่สุจริตในการขอประนอมหนี้เป็นอย่างมากและเป็นธรรมที่สุดแล้ว

4.3 กรณีการชำระค่าธรรมเนียมในการขอประนอมหนี้

การขอประนอมหนี้ ซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้ยอมรับและศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วย นอกจากลูกหนี้จะต้องชำระเงินตามข้อตกลงในการประนอมหนี้แล้ว ลูกหนี้ยังจะต้องชำระค่าธรรมเนียมในการขอประนอมหนี้ ตามมาตรา 179 (4) แห่งพระราชบัญญัติลี้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลี้มละลาย (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2547 ซึ่งกำหนดให้คิดในอัตราร้อยละสามของจำนวนเงินที่ขอประนอมหนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 130 (4) แห่งพระราชบัญญัติลี้มละลาย พุทธศักราช 2483 เนื่องจากคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ ถ้าไม่มีข้อความให้ใช้หนี้ก่อนและหลังตามลำดับตามมาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติลี้มละลาย พุทธศักราช 2483 จะเป็นคำขอประนอมหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ห้ามมิให้ศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ ตามมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติลี้มละลาย พุทธศักราช 2483

ปัญหาที่ควรศึกษาจึงมีว่า ค่าธรรมเนียมในการขอประนอมหนี้ ตามมาตรา 179 (4) แห่งพระราชบัญญัติลี้มละลาย พุทธศักราช 2483 นั้น ลูกหนี้จะขอชำระเป็นงวดๆ หลายๆ งวด ไม่ต้องชำระโดยเต็มจำนวน และในทันทีเมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ได้หรือไม่

กรณีดังกล่าว ผู้ศึกษาเห็นว่า คำขอประนอมหนี้จะต้องมีข้อความให้ใช้หนี้ก่อนและหลังตามลำดับตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 130 (1) ถึง (7) แห่งพระราชบัญญัติลี้มละลาย พุทธศักราช 2483 และการประนอมหนี้จะต้องเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้โดยทั่วไป ไม่ทำให้เจ้าหนี้ได้เปรียบเสียเปรียบแก่กัน ตามมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติลี้มละลาย พุทธศักราช 2483 แต่กฎหมายมิได้บัญญัติให้ค่าธรรมเนียมในการขอประนอมหนี้ ตามมาตรา 179 (4) แห่งพระราชบัญญัติลี้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลี้มละลาย (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2547 ว่า

ลูกหนี้จะต้องชำระโดยเต็มจำนวนและในทันที เมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้แต่อย่างใด ซึ่งบางครั้งค่าธรรมเนียมในการขอประนอมหนี้ในอัตราร้อยละสามของจำนวนเงินที่ขอประนอมหนี้ จะเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก การที่จะกำหนดให้ลูกหนี้ที่ขอประนอมหนี้จะต้องชำระค่าธรรมเนียมโดยเต็มจำนวนและในทันที เมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ ทำให้ลูกหนี้ไม่ได้รับความเป็นธรรมตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลาย ที่มุ่งจะช่วยให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลาย ดังนั้น ค่าธรรมเนียมในการขอประนอมหนี้ ตามมาตรา 179 (4) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2547 ลูกหนี้ควรที่จะขอชำระค่าธรรมเนียมในการขอประนอมหนี้เต็มจำนวน โดยแบ่งชำระเป็นงวดๆ ไม่จำเป็นจะต้องชำระในทันที เมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ได้

อนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินนั้น เดิมกฎหมายได้บัญญัติไว้ในมาตรา 179 (3) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับค่าธรรมเนียม หมวด 8 ว่าด้วยบทบัญญัติเบื้องต้น ครั้งสุดท้ายได้แก้ไขเพิ่มเติมให้ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินบัญญัติไว้ในมาตรา 179 (4) ไม่ใช่ (3) เหมือนแต่ก่อน แต่บทบัญญัติในมาตรา 130 (4) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ยังบัญญัติไว้ว่า

“ในการแบ่งทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้ นั้น ให้ชำระค่าใช้จ่ายและหนี้สินตามลำดับดังต่อไปนี้...

(4) ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สิน ตามมาตรา 179 (3)...”

ดังนั้น จึงเห็นว่าค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สิน ตามมาตรา 130 (4) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 หมายถึง ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 179 (4) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2547 แต่มาตรา 130 (4) ยังมีได้แก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในมาตรา 179 (4) ที่แก้ไขเพิ่มเติมด้วย จึงเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 130 (4) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 จากเดิมว่า “ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินตามมาตรา 179 (3)” เป็น ““ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินตามมาตรา 179 (4)” เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 179 (4) ที่แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2547

4.4 กรณีการกำหนดเงื่อนไขและวิธีการชำระหนี้ในคำขอประนอมหนี้

โดยปกติคำขอประนอมหนี้ จะต้องกำหนดเงื่อนไขและวิธีการชำระหนี้ของลูกหนี้ให้ชัดเจน เนื่องจากคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ ซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ลงมติพิเศษยอมรับ และศาลมี

คำสั่งเห็นชอบด้วยแล้ว จะผูกมัดเจ้าหนี้ทั้งหมดในเรื่องหนี้ซึ่งอาจขอรับชำระได้ เว้นแต่หนี้บางกรณี ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 56 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ลูกหนี้มีหน้าที่ที่จะต้องชำระหนี้ตามข้อตกลงในคำขอประนอมหนี้ ถ้าหากคำขอประนอมหนี้รายใด กำหนดเงื่อนไข และวิธีการชำระหนี้ที่ไม่ชัดเจน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ไม่อาจพิจารณาได้ว่าลูกหนี้รายนั้นยินยอม ไม่ชำระหนี้ตามที่ตกลงไว้ในคำขอประนอมหนี้หรือไม่ เช่นกรณีลูกหนี้ขอประนอมหนี้โดยขอชำระหนี้เต็มจำนวน หรือเพียงบางส่วน จะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่ากำหนดเริ่มต้นชำระงวดแรกเมื่อใด นับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ งวดที่สอง งวดที่สาม และงวดต่อไป กำหนดชำระเมื่อใด จำนวนเงินเท่าใด รวมทั้งหมดจะชำระให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาเท่าใด นอกจากนี้แล้ว กรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้ แต่ยังไม่ได้ขายทอดตลาด คำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ก็ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่า ขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ถอนการยึดทรัพย์ดังกล่าวคืนให้ลูกหนี้หรือไม่ หรือหากจะไม่ถอนการยึดทรัพย์ดังกล่าว ลูกหนี้ประสงค์จะขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการกับทรัพย์ดังกล่าวต่อไปอย่างไร เช่น ขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขายทอดตลาดทรัพย์ดังกล่าว หรือขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขายโดยวิธีอื่นนอกจากการขายทอดตลาดตามที่ที่ประชุมเจ้าหนี้จะตกลงกัน เมื่อขายแล้วขอให้นำเงินสุทธิที่ได้จากการรวบรวมเงินดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของการชำระหนี้ตามคำขอประนอมหนี้ เป็นต้น

นอกจากนี้ ในกรณีที่มีเจ้าหนี้บางรายยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 96 (3) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 โดยขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขายทอดตลาดทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันแล้ว ขอรับชำระหนี้สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่ หากลูกหนี้ขอประนอมหนี้แต่เพียงบางส่วน เช่น ขอชำระหนี้บางส่วน จำนวนเงินร้อยละหกสิบของจำนวนเงินที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ ถ้าลูกหนี้ไม่ระบุในคำขอประนอมหนี้ให้ชัดเจน การที่ลูกหนี้ขอประนอมหนี้โดยขอชำระหนี้บางส่วนจำนวนเงินร้อยละหกสิบ หมายถึง ร้อยละหกสิบของจำนวนเงินส่วนที่เหลือ ภายหลังจากนำเงินที่ขายทอดตลาดทรัพย์สินอันเป็นหลักประกัน หักออกจากจำนวนเงินทั้งหมดแล้ว เช่น ยอดหนี้ทั้งหมด 1,000,000 บาท ขายทอดตลาดทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันได้เงินสุทธิภายหลังหักค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายแล้ว จำนวน 200,000 บาท คงเหลือจำนวน 800,000 บาท ดังนี้ กรณีดังกล่าวถ้าหากลูกหนี้ประสงค์จะขอประนอมหนี้ โดยขอชำระหนี้ร้อยละหกสิบของจำนวนเงิน 1,000,000 บาท โดยไม่ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำยึดทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันออกขายทอดตลาด ลูกหนี้ก็ต้องแสดงข้อความแห่งการประนอมหนี้ให้ชัดเจน

ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นหากคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ไม่ชัดเจน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ไม่อาจทราบได้ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เช่น จะถอนการยึดทรัพย์หรือไม่

อย่างไรก็ดี เป็นต้น ลูกหนี้จะผิดนัดชำระหนี้หรือไม่ เพราะคำขอประนอมหนี้ไม่ปรากฏข้อความกำหนดเวลาที่ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ให้ชัดเจน ทำให้การประนอมหนี้ของลูกหนี้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลายที่กำหนดไว้ ผู้ศึกษาเห็นว่า ในกรณีที่ลูกหนี้ยื่นคำขอประนอมหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่าคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ไม่ชัดเจน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ควรจะต้องแจ้งให้ลูกหนี้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไขและวิธีการชำระหนี้ให้ชัดเจน หรือหากปรากฏว่าคำขอประนอมหนี้ไม่ชัดเจนในชั้นประชุมเจ้าหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งเป็นประธานในการประชุมเจ้าหนี้ ตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ควรจะต้องแจ้งให้ลูกหนี้แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงคำขอประนอมหนี้ให้ชัดเจนในเวลาประชุมเจ้าหนี้ เพราะการแก้ไขคำขอประนอมหนี้ดังกล่าว จะเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้โดยทั่วไป ตามมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

นอกจากการที่ได้ศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการขอประนอมหนี้ข้างต้นแล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่า ยังมีข้อปัญหาอีกอย่างที่สำคัญ กล่าวคือ ระยะเวลาดำเนินการในการขอประนอมหนี้จนถึงสิ้นสุดขั้นตอนวิธีนั้น ใช้ระยะเวลาที่ค่อนข้างนาน เป็นเหตุให้การบังคับคดีล้มละลายล่าช้าออกไป ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า วิธีการในการปรับปรุงการดำเนินคดีล้มละลายให้มีความเรียบง่ายและรวดเร็วนั้น ควรจะตัดการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายออกจากคดีล้มละลายในปัจจุบัน เนื่องจากเห็นว่า กระบวนการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายเป็นกระบวนการทางเลือกที่จะหลีกเลี่ยงมิให้มีการชำระบัญชีของลูกหนี้⁴ หรือหลีกเลี่ยงการขายทรัพย์สินทั้งหมดเพื่อชำระหนี้ กล่าวคือ ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รวมถึงบรรดาเจ้าหนี้ไม่อาจทราบได้ว่าลูกหนี้มีทรัพย์สินที่แท้จริงเป็นประการใดบ้าง นอกจากทรัพย์สินหลักประกันในคดีของเจ้าหนี้แต่ละราย ซึ่งลูกหนี้อาจมีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ได้ แต่ลูกหนี้ก็เลือกที่จะใช้สิทธิตามกฎหมายโดยการขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย และเมื่อที่ประชุมเจ้าหนี้เห็นชอบด้วยแล้ว ลูกหนี้จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น ซึ่งแน่นอนว่าข้อตกลงดังกล่าวย่อมส่งผลดีต่อลูกหนี้ เนื่องจากลูกหนี้ไม่ต้องชำระหนี้เต็มจำนวนตามมูลหนี้ที่แท้จริง รวมถึงจะได้ไม่ต้องนำทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เป็นหลักประกันของเจ้าหนี้ในคดีออกขายทอดตลาดเพื่อนำมาชำระหนี้อีกด้วย อันเป็นการหลีกเลี่ยงการชำระหนี้โดยอาศัยช่องว่างทางกฎหมาย ซึ่งการกำหนดให้กระบวนการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายฝังตัวอยู่ในกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย นอกจากจะทำให้เกิดความสับสนถึงโครงสร้างของกระบวนการชำระบัญชีที่เป็นกระบวนการหลักในกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายแล้ว ยังก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดีล้มละลายด้วย เนื่องจากในกฎหมายปัจจุบันกำหนดให้

⁴ การชำระบัญชีของลูกหนี้ หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการที่จะจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำมาแบ่งชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ตามส่วนที่มีสิทธิได้รับ

ต้องจัดการประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรกเพื่อพิจารณาคำขอประนอมหนี้อ่อนลี้มละลาย และเมื่อผ่านการประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรกแล้ว ศาลจึงจะมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้อ่อนลี้มละลาย แล้วจึงดำเนินการชำระบัญชีของลูกหนี้อย่างเต็มรูปแบบ กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่กินระยะเวลา และยังมีอาจเกิดปัญหาแทรกซ้อนในระหว่างการดำเนินการได้ ซึ่งอาจทำให้กระบวนการในการรวบรวมและขายทรัพย์สิน ซึ่งถือเป็นกระบวนการหลักของกฎหมายลี้มละลายไม่สามารถดำเนินการได้ในส่วนของ การปรับปรุงกระบวนการพิจารณาคดีลี้มละลายเพื่อลดตราบาปของลูกหนี้นั้น ซึ่งความเป็นตราบาป (stigma)⁵ ของลูกหนี้อ่อนลี้มละลายในประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากการที่นายจ้างทั่วไปไม่จ้างงานลูกจ้างที่เคยตกเป็นบุคคลลี้มละลาย ซึ่งเชื่อว่ามีสาเหตุหลักมาจากการทัศนคติที่มีต่อลูกหนี้อ่อนลี้มละลายว่าเป็นคนคดโกง หรือใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย และอาจจะมีสาเหตุหลักมาจากการที่กฎหมายส่วนมากในประเทศไทยกำหนดห้ามมิให้บุคคลลี้มละลายดำรงตำแหน่งที่สำคัญ เช่น การห้ามมิให้รับราชการ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญ เป็นต้น

จากการศึกษาเรื่องการประนอมหนี้อ่อนลี้มละลายของต่างประเทศ พบว่า ตามมาตรการประนอมหนี้อ่อนลี้มละลายของประเทศไทยและฝรั่งเศสนั้น จะกำหนดให้มาตรการประนอมหนี้อ่อนลี้มละลายอยู่นอกกรอบของการพิจารณาคดีลี้มละลายโดยจะกำหนดให้ทำก่อนเริ่มต้นคดีลี้มละลาย โดยมีมาตรการ 2 อย่างมาช่วย คือ ให้เริ่มต้นการขอประนอมหนี้อ่อนลี้มละลายโดยฝ่ายลูกหนี้อ่อนลี้มละลายเป็นผู้ร้องขอ (Voluntary Arrangement) และกำหนดให้มาตรการระงับการฟ้องคดีชั่วคราว (Interim) มาช่วยอีกมาตรการหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อรวบรวมกลุ่มเจ้าหนี้ให้เข้ามาในคดีลี้มละลาย โดยในรายละเอียดของการประนอมหนี้อ่อนลี้มละลายอาจแตกต่างกันออกไป แต่วัตถุประสงค์ของระบบกฎหมายลี้มละลายของประเทศไทยและฝรั่งเศสมีความคล้ายกัน กล่าวคือ เมื่อลูกหนี้อ่อนลี้มละลายผ่านการประนอมหนี้อ่อนลี้มละลายแล้ว ลูกหนี้อ่อนลี้มละลายจะไม่มีทรัพย์สินเหลืออยู่และสามารถเริ่มต้นใหม่ (Fresh Start) อีกครั้งในธุรกิจของตนต่อไปได้ และในขณะเดียวกันทางด้านฝ่ายเจ้าหนี้ก็จะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้อ่อนลี้มละลายที่สูงกว่าระบบกฎหมายลี้มละลายที่มุ่งจะรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้อ่อนลี้มละลายเพื่อชำระบัญชีแต่ฝ่ายเดียว เพราะในระบบกฎหมายลี้มละลายของประเทศไทยและฝรั่งเศสในช่วงระยะเวลาในการประนอมหนี้อ่อนลี้มละลายนั้น ลูกหนี้อ่อนลี้มละลายไม่ต้องถูกจำกัดสิทธิในการบริหารจัดการธุรกิจของตน ฉะนั้นโดยระบบกลไกที่กำหนดให้มาตรการประนอมหนี้อ่อนลี้มละลายอยู่นอกกรอบพิจารณาคดีลี้มละลายนี้ ลูกหนี้อ่อนลี้มละลายจึงมีโอกาสประสบความสำเร็จในการประนอมหนี้อ่อนลี้มละลายมากกว่าการประนอมหนี้อ่อนลี้มละลายในกรอบของการพิจารณาคดีลี้มละลาย

⁵ ตราบาป หมายถึง ความรู้สึกว่าเป็นบาปซึ่งมีฝังอยู่ในจิตใจตลอดไป

จากข้อปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรนำมาตราการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายของประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสมาเทียบเคียงปรับใช้ กล่าวคือ จุดมุ่งหมายของเจ้าหนี้และลูกหนี้ อาจต่างกัน โดยเจ้าหนี้ต้องการที่จะได้รับชำระหนี้ ส่วนลูกหนี้ก็ไม่อยากตกเป็นบุคคลล้มละลาย แต่วัตถุประสงค์น่าจะเหมือนกัน คือ “การเจรจา” ดังนั้น ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการฟ้องลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลาย ควรมีการเจรจากันระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ โดยมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการไกล่เกลี่ย ซึ่งในที่นี่คงหมายถึงศาล เนื่องจากเมื่อเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ดำเนินการฟ้องลูกหนี้ในคดีล้มละลาย มูลเหตุและข้อเท็จจริงทั้งหมดจะปรากฏแก่ศาล และหากจะพูดตามภาษานักกฎหมายก็คือ “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีล้มละลาย” ซึ่งหากดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม ก็น่าจะทำให้คดีล้มละลายลดลงกว่าปัจจุบันที่เป็นอยู่มาก

4.5 กรณีการใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกา

เมื่อลูกหนี้ยื่นคำขอประนอมหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่มีอำนาจให้ความเห็นชอบคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้แต่อย่างใด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องนัดประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก เพื่อปรึกษาลงมติพิเศษว่าจะยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้หรือไม่ ตามมาตรา 45 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มติของที่ประชุมเจ้าหนี้ที่จะยอมรับคำขอประนอมหนี้จะต้องเป็นมติพิเศษมิใช่มติธรรมดา กล่าวคือ จะต้องเป็นมติของเจ้าหนี้ฝ่ายข้างมากและมีจำนวนหนี้เท่ากับสามในสี่แห่งจำนวนหนี้ทั้งหมดของเจ้าหนี้ ซึ่งได้เข้าประชุมด้วยตนเองหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทนในที่ประชุมเจ้าหนี้ และได้ออกเสียงลงคะแนนในมตินั้นตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

ในกรณีที่เจ้าหนี้มีประกันยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 96 (3) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 โดยขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขายทอดตลาดทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันแล้วขอรับชำระหนี้สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่ จึงมีประเด็นปัญหาที่จะต้องศึกษาว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะให้เจ้าหนี้มีประกันรายดังกล่าวออกเสียงลงมติในจำนวนหนี้เต็มจำนวนที่เจ้าหนี้ขอรับชำระหนี้ หรือจำนวนส่วนที่ยังขาดอยู่

ผู้ศึกษาเห็นว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 กำหนดให้เจ้าหนี้มีประกันอาจขอรับชำระหนี้ได้ ก็จะต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับเจ้าหนี้ซึ่งไม่มีหลักประกันทุกๆ ไป กล่าวคือ จะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลา 2 เดือน นับแต่โฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดตามมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 สำหรับเจ้าหนี้มีประกัน นอกจากจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ในคำขอรับชำระหนี้จะต้องระบุ

เงื่อนไขตามที่มาตรา 96 (1) (2) (3) หรือ (4) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 กำหนดไว้ หากเจ้าหนี้มีประกันไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ก็ได้เสียสิทธิแต่อย่างใด เนื่องจากเจ้าหนี้มีประกันยอมมีสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกัน ซึ่งลูกหนี้ได้ให้ไว้ก่อนถูกพิทักษ์ทรัพย์ โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ แต่ต้องยอมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจดูทรัพย์สินดังกล่าวตามมาตรา 95 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

กรณีที่เจ้าหนี้มีประกันยื่นขอรับชำระหนี้ โดยขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขายทอดตลาดทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันก่อนแล้ว ขอรับชำระหนี้ส่วนที่ยังขาดอยู่ตามมาตรา 96 (3) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 นั้น จำนวนเงินที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขายทอดตลาดทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันยอมเป็นบุริมสิทธิสำหรับเจ้าหนี้มีประกัน เจ้าหนี้มีประกันยอมมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากเงินจำนวนดังกล่าวก่อนเจ้าหนี้รายอื่น เจ้าหนี้อื่นๆ ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากเงินจำนวนดังกล่าวแต่อย่างใด แต่เมื่อนำเงินจำนวนดังกล่าวไปหักออกจากจำนวนหนี้ทั้งหมด หากยังคงขาดอยู่เป็นจำนวนเงินเท่าใด จำนวนส่วนที่ยังขาดอยู่ เจ้าหนี้มีประกันและเจ้าหนี้อื่นๆ จะได้รับชำระหนี้โดยส่วนเฉลี่ยตามมาตรา 130 (7) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ดังนั้น หากลูกหนี้ยื่นคำขอประนอมหนี้ สำหรับเจ้าหนี้รายหนึ่งก็คงหมายถึง ขอประนอมหนี้สำหรับจำนวนส่วนที่ยังขาดอยู่ เพราะจำนวนเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าหนี้มีประกันยอมมีสิทธิได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนดังกล่าวอยู่แล้วถ้าเจ้าหนี้มีประกันดังกล่าวจะใช้สิทธิออกเสียงลงมติในการพิจารณา เพื่อปรึกษาว่า ควรจะยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้หรือไม่ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องให้เจ้าหนี้มีประกันใช้สิทธิออกเสียงตามจำนวนหนี้ส่วนที่ยังขาดอยู่ มิใช่ใช้สิทธิออกเสียงตามจำนวนหนี้ที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้เต็มจำนวนตามมาตรา 96 (3) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

ในการใช้สิทธิออกเสียงตามจำนวนหนี้ส่วนที่ยังขาดอยู่ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังไม่ได้ขายทอดตลาดทรัพย์สินอันเป็นหลักประกัน ก็จะไม่ทราบว่าส่วนที่ยังขาดอยู่เป็นจำนวนเงินเท่าใด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะพิจารณาคำเนินการอย่างไร ผู้ศึกษาเห็นว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ควรจะนำกรณีดังกล่าวปรึกษาที่ประชุมเจ้าหนี้ว่า ควรจะกำหนดราคาประเมินของทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันของเจ้าหนี้มีประกันเป็นจำนวนเงินเท่าใด ซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้อาจพิจารณากำหนดจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่ได้ประเมินไว้ขณะยึดทรัพย์ หรือราคาประเมินของเจ้าหนี้มีประกันที่ได้แจ้งในที่ประชุมเจ้าหนี้ หรือราคาตามที่ที่ประชุมเจ้าหนี้พิจารณาและลงมติ

สำหรับการพิจารณาลงมติพิเศษ เพื่อยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ นั้น หากเจ้าหนี้คนเดียวยื่นคำขอรับชำระหนี้หลายมูลหนี้เป็นรายสำนวน ตัวอย่างเช่น บริษัท ก จำกัด ยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามมูลหนี้สัญญากู้เงินเป็นเจ้าหนี้รายที่ 1 ต่อมาบริษัทเดียวกันยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามมูลหนี้อื่นอีกเป็นเจ้าหนี้รายที่ 2 กรณีดังกล่าว มีปัญหาที่จะต้องศึกษาว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องให้เจ้าหนี้ดังกล่าวใช้สิทธิออกเสียงลงมติเป็นเจ้าหนี้รายเดียวหรือสองราย ผู้ศึกษาเห็นว่า แม้เจ้าหนี้คนๆ เดียวกัน หรือเจ้าหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลรายเดียวกัน ยื่นคำขอรับชำระหนี้หลายมูลหนี้เป็นรายสำนวนหลายสำนวน ก็ต้องถือว่า เจ้าหนี้รายนั้นเป็นเจ้าหนี้คนเดียวกัน หรือนิติบุคคลรายเดียวกัน ดังนั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องให้เจ้าหนี้รายดังกล่าวใช้สิทธิออกเสียงได้เพียงรายเดียว แต่ต้องนำจำนวนหนี้หลายมูลหนี้มารวมกันทั้งหมดเพื่อใช้สิทธิออกเสียงลงมติ

นอกจากนี้ ในคดีล้มละลายซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ลงมติแต่งตั้งกรรมการเจ้าหนี้ตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ไว้แล้วในการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก เพื่อพิจารณาและปรึกษาว่าควรจะยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้หรือไม่ มีปัญหาที่จะต้องศึกษาว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะให้กรรมเจ้าหนี้ลงมติยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้แทนเจ้าหนี้ทั้งหลายได้หรือไม่

ปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาเห็นว่า เมื่อลูกหนี้ยื่นคำขอประนอมหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องนัดประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก เพื่อพิจารณาและปรึกษาว่าควรจะยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้หรือไม่ ตามมาตรา 45 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มติพิเศษจะต้องประกอบไปด้วย มติของเจ้าหนี้ฝ่ายข้างมากและมีจำนวนหนี้เท่ากับสามในสี่แห่งจำนวนหนี้ทั้งหมดของเจ้าหนี้ ซึ่งได้เข้าประชุมด้วยตนเองหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทนในที่ประชุมเจ้าหนี้ และได้ออกเสียงลงคะแนนในมตินั้น ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งการลงมติพิเศษดังกล่าว แม้จะมีเจ้าหนี้มาประชุมเพียงรายเดียว จำนวนหนี้เพียงเล็กน้อยก็ถือว่าเป็นมติพิเศษของเจ้าหนี้ฝ่ายข้างมาก และมีจำนวนหนี้เท่ากับสามในสี่แห่งจำนวนหนี้ทั้งหมดของเจ้าหนี้ ซึ่งได้เข้าประชุมด้วยตนเองหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทนในที่ประชุมเจ้าหนี้ และได้ออกเสียงลงคะแนนในมตินั้นเช่นเดียวกัน ส่วนกรณีกรรมการเจ้าหนี้ นั้น กฎหมายล้มละลายกำหนดให้ กรรมการเจ้าหนี้จะต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนและไม่เกินกว่าเจ็ดคนตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มติของกรรมการเจ้าหนี้ให้ถือเสียงข้างมากของผู้มาประชุม และกรรมการเจ้าหนี้ต้องมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวน จึงเป็นองค์ประชุม ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ดังนั้น บทบัญญัติในส่วนเกี่ยวกับการลงมติพิเศษของที่ประชุมเจ้าหนี้กับการลงมติของกรรมการเจ้าหนี้ จึงแตกต่างกัน ผู้ศึกษาขอวิเคราะห์กรณีดังกล่าวดังต่อไปนี้

1) การลงมติพิเศษของที่ประชุมเจ้าหนี้ ถ้าในการประชุมเจ้าหนี้ดังกล่าว ไม่มีเจ้าหนี้มาประชุม เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องรายงานศาลขอให้พิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย ตามมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ส่วนกรณีการลงมติของกรรมการเจ้าหนี้ นั้น กรรมการเจ้าหนี้จะต้องมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการเจ้าหนี้ทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุมได้ ดังนั้น ถ้าหากกรรมการเจ้าหนี้ไม่มาประชุม การพิจารณาลงมติของกรรมการเจ้าหนี้จึงไม่อาจกระทำได้ ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

2) การลงมติพิเศษของที่ประชุมเจ้าหนี้ แม้เจ้าหนี้จะมาประชุมเจ้าหนี้เพียงรายเดียว และลงมติยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ มติของที่ประชุมเจ้าหนี้ดังกล่าวก็เป็นมติพิเศษได้ ตามที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น สำหรับกรณีการลงมติของกรรมการเจ้าหนี้ นั้น ถ้าหากกรรมการเจ้าหนี้มาประชุมเพียงรายเดียว จึงน้อยกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการเจ้าหนี้ทั้งหมด ไม่เป็นองค์ประชุม ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 การพิจารณาลงมติของกรรมการเจ้าหนี้ ไม่อาจกระทำได้เช่นเดียวกับ ข้อ 1

3) การลงมติของกรรมการเจ้าหนี้ ให้ถือเสียงข้างมากของผู้มาประชุม และจะต้องประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวน จึงเป็นองค์ประชุม ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ส่วนการลงมติพิเศษของที่ประชุมเจ้าหนี้ นั้น นอกจากจะต้องใช้มติของเจ้าหนี้ฝ่ายข้างมากแล้ว จะต้องมิมีจำนวนหนี้เท่ากับสามในสี่แห่งจำนวนหนี้ทั้งหมดของเจ้าหนี้ ซึ่งได้เข้าประชุมด้วยตนเอง หรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทนในที่ประชุมเจ้าหนี้ และได้ออกเสียงลงคะแนนในมตินั้น ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ดังนั้น ถ้าในที่ประชุมเจ้าหนี้ลงมติด้วยเจ้าหนี้ฝ่ายข้างมาก แต่จำนวนหนีน้อยกว่าสามในสี่แห่งจำนวนหนี้ทั้งหมดของเจ้าหนี้ ซึ่งได้เข้าประชุมด้วยตนเองหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทนในที่ประชุมเจ้าหนี้ และได้ออกเสียงลงคะแนนในมตินั้น หรือถ้าที่ประชุมเจ้าหนี้ลงมติด้วยเจ้าหนี้ฝ่ายข้างน้อย แต่จำนวนหนี้เท่ากับ หรือมากกว่าสามในสี่แห่งจำนวนหนี้ทั้งหมดของเจ้าหนี้ ซึ่งได้เข้าประชุมด้วยตนเองหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทนในที่ประชุมเจ้าหนี้ และได้ออกเสียงลงคะแนนในมตินั้น มติดังกล่าวก็มีใช้บังคับ พิเศษ ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แต่อย่างใด

4) การลงมติพิเศษที่ประชุมเจ้าหนี้ เจ้าหนี้จะเข้าประชุมด้วยตนเอง หรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทนก็ได้ นอกจากนี้แล้ว ในการประชุมเจ้าหนี้ เพื่อพิจารณาคำขอประนอมหนี้ นั้น เจ้าหนี้อาจจะไม่มาประชุม หรือไม่มอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทน อาจออกเสียงโดยทำเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รับหนังสือนั้นก่อนวันประชุม ในกรณีเช่นนี้ให้ถือเสมือนหนึ่งว่า เจ้าหนี้ นั้นได้มาประชุมและออกเสียงด้วยตนเอง ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ส่วนการลงมติของกรรมการเจ้าหนี้ นั้น กรรมการเจ้าหนี้จะต้องมาประชุม หรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นออกเสียงลงมติ ซึ่งจะออกเสียงโดยทำเป็นหนังสือไม่ได้

5) การลงมติของที่ประชุมเจ้าหนี้ ในการนับคะแนนเสียงในการประชุมเจ้าหนี้คราวหนึ่งๆ หากศาลมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้เป็นจำนวนเงินเท่าใด เจ้าหนี้ก็มีสิทธิออกเสียงตามจำนวนหนี้เท่านั้น จะใช้สิทธิออกเสียงตามจำนวนหนี้ที่เจ้าหนี้นับค่าขอรับชำระหนี้หาได้ไม่ แต่ถ้าศาลมีคำสั่งยกคำร้องขอรับชำระหนี้เสียทั้งสิ้น ตามมาตรา 107 (1) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เจ้าหนี้ก็จะไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ เจ้าหนี้รายดังกล่าวจึงไม่มีสิทธิออกเสียงลงมติในฐานะเจ้าหนี้ หากศาลยังไม่ได้มีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องสอบถามเจ้าหนี้ที่มาประชุมว่า เจ้าหนี้รายใดจะคัดค้านการออกเสียงของเจ้าหนี้ที่ศาลยังไม่ได้มีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้บ้างหรือไม่ ถ้าไม่มีผู้คัดค้าน ก็ให้นับคะแนนเสียงสำหรับเจ้าหนี้รายนั้นเต็มจำนวนที่ยื่นค่าขอรับชำระหนี้ ถ้ามีผู้คัดค้านค่าขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้รายใด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องพิจารณาสั่งให้เจ้าหนี้รายที่ถูกคัดค้านออกเสียงในจำนวนหนี้ได้เท่าใดหรือไม่ หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์พิจารณาสั่งในขณะนั้นได้ ก็ให้สั่งให้เจ้าหนี้รายดังกล่าวออกเสียงไปตามจำนวนหนี้ที่นั้น แต่ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่า ยังสั่งในขณะนั้นไม่ได้ ก็จะต้องรายงานหมายเหตุของการขัดข้องไว้แล้วให้เจ้าหนี้ออกเสียงไปพลางก่อน โดยมีเงื่อนไขว่า ถ้าต่อไปเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สั่งไม่ให้ออกเสียงเพียงใด การออกเสียงของเจ้าหนี้นั้น ก็เป็นอันใช้ไม่ได้เพียงนั้น คำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในกรณีดังกล่าว อาจอุทธรณ์ไปยังศาลได้ ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

ส่วนกรณีการออกเสียงลงมติของกรรมการเจ้าหนี้นั้น เจ้าหนี้จะกระทำการเป็นกรรมการเจ้าหนี้ได้ต่อเมื่อศาลอนุญาตให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้แล้วเท่านั้น ตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ดังนั้น ถ้าหากศาลยังไม่ได้สั่งอนุญาตให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ เจ้าหนี้รายที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการเจ้าหนี้ก็ไม่มีสิทธิกระทำการเป็นกรรมการเจ้าหนี้ได้ ซึ่งรวมถึงการใช้สิทธิการออกเสียงลงมติในฐานะกรรมการเจ้าหนี้ด้วย

จากการวิเคราะห์ข้อแตกต่างระหว่างการลงมติของที่ประชุมเจ้าหนี้ กับการลงมติของกรรมการเจ้าหนี้นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า กฎหมายล้มละลายบัญญัติไว้แตกต่างกันตามที่ได้ศึกษามาแล้ว ดังนั้น ในการประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาและปรึกษาว่าควรจะยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้หรือไม่ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะให้กรรมการเจ้าหนี้ลงมติในประเด็นดังกล่าว แทนบรรดาเจ้าหนี้ไม่ได้

สำหรับประเด็นปัญหาเรื่อง การลงมติพิเศษของที่ประชุมเจ้าหนี้ ยังมีปัญหาที่ควรจะต้องศึกษาเกี่ยวกับ กรณีที่ในการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก เพื่อพิจารณาปรึกษาว่าควรจะยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้หรือไม่ อาจมีเหตุบางประการที่จะต้องเลื่อนการประชุมออกไป เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์บันทึกรายงานการประชุมเจ้าหนี้ว่า ในนัดหน้าให้เจ้าหนี้มาประชุมเจ้าหนี้

หากไม่มาจะถือว่าเจ้าหนี้ยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ ต่อมาเมื่อถึงวันนัดประชุมเจ้าหนี้ที่เลื่อนมา ปรากฏว่า ไม่มีเจ้าหนี้ไปประชุมแต่อย่างใด ปัญหาที่จะต้องศึกษาจึงมีว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ควรจะต้องรายงานศาลขอให้พิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย ตามมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องรายงานศาลขอให้มีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ ตามมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

ผู้ศึกษาเห็นว่า ในการประชุมเจ้าหนี้เพื่อปรึกษาลงมติพิเศษว่าจะยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้หรือไม่นั้น เจ้าหนี้จะต้องมาประชุมด้วยตนเอง หรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทน และได้ออกเสียงลงคะแนนในมติดังกล่าว ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เจ้าหนี้อาจจะไม่มาประชุมหรือไม่ได้มอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้ามาประชุมแทนก็ได้ โดยอาจออกเสียงเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รับหนังสือนั้นก่อนวันประชุม ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 กรณีตามปัญหา แม้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะบันทึกในรายงานการประชุมเจ้าหนี้ในนัดก่อนว่า ในนัดหน้าให้เจ้าหนี้มาประชุมเจ้าหนี้ หากไม่มาจะถือว่าเจ้าหนี้ยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ ก็หาไม่ผลเป็นว่าในนัดนี้ถ้าเจ้าหนี้ไม่มาประชุมจะถือว่าเจ้าหนี้ออกเสียงลงมติยอมรับคำขอประนอมหนี้ หรือออกเสียงเป็นหนังสือ ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แต่อย่างใดไม่ เพราะการลงมติพิเศษยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ เจ้าหนี้จะต้องมาลงมติออกเสียงด้วยตนเอง หรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นมาลงมติออกเสียงแทน ส่วนกรณีรายงานการประชุมเจ้าหนี้ตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์บันทึกไว้ มิใช่เป็นการออกเสียงเป็นหนังสือของเจ้าหนี้ แต่เป็นเพียงบันทึกของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เท่านั้น หากเจ้าหนี้ไม่มาประชุม หรือไม่ได้มอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าประชุมแทน หรือไม่ได้ออกเสียงโดยทำเป็นหนังสือ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ต้องรายงานขอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย ตามมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 จะถือว่าเจ้าหนี้ได้ลงมติพิเศษยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ตามรายงานการประชุมเจ้าหนี้ที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้บันทึกไว้ และรายงานขอให้ศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ของลูกหนี้ ตามมาตรา 49 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 หาได้ไม่

แต่ถ้าต่อมาเมื่อที่ประชุมเจ้าหนี้ลงมติพิเศษยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้แล้ว ลูกหนี้หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ต้องร้องขอต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งว่าจะเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้หรือไม่ เมื่อศาลได้รับคำขอนี้แล้ว ศาลก็จะกำหนดวันนัดพิจารณาคำขอประนอมหนี้ โดยในการกำหนดวันนัดพิจารณาคำขอประนอมหนี้ นั้น ศาลจะต้องกำหนดเวลาไว้ล่วงหน้าให้เพียงพอที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะได้มีเวลาส่งคำแจ้งความไปยังลูกหนี้และเจ้าหนี้ทั้งหลายทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วันก่อนวันนัดพิจารณา และศาลก็ต้องแจ้งกำหนดวันนัดพิจารณาไปให้

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบตามมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในระหว่างเวลานี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะแจ้งความให้ลูกหนี้และเจ้าหนี้ทราบกำหนดวันนัดพิจารณาคำขอประนอมหนี้ตามที่ศาลมีคำสั่ง และก่อนจะถึงวันนัดพิจารณาคำขอประนอมหนี้ ไม่น้อยกว่า 3 วัน ตามมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 กำหนดหน้าที่ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานต่อศาลเกี่ยวกับการประนอมหนี้ กิจการทรัพย์สินและความประพฤติของลูกหนี้ ว่าในคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้มีรายละเอียดวิธีการชำระหนี้และข้อได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างบรรดาเจ้าหนี้ด้วยกันเป็นอย่างไร ที่ประชุมเจ้าหนี้ลงมติว่าอย่างไร คณะแนบเสียงมากน้อยเท่าใดและได้มติพิเศษหรือไม่ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องรายงานโดยละเอียด ซึ่งเรื่องต่างๆเหล่านี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะทราบได้จากการสอบสวนกิจการทรัพย์สินของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 30 หรือการดำเนินการสอบสวนพิจารณาของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ รายงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นี้ก็เพื่อประโยชน์ต่อศาลที่จะใช้ประกอบดุลพินิจในการที่ศาลจะมีคำสั่งว่าจะเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ของลูกหนี้หรือไม่ ซึ่งก่อนที่ศาลจะพิจารณาคำขอประนอมหนี้ นั้น เป็นการบังคับให้ศาลต้องดำเนินการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย ทั้งนี้เพราะเหตุว่าการไต่สวนโดยเปิดเผยของศาลนั้นมีประโยชน์ในการที่จะทราบถึงกิจการและทรัพย์สิน เหตุที่ทำให้ลูกหนี้ล้มละลายและความประพฤติของลูกหนี้ เพราะฉะนั้นการที่ศาลจะพิจารณาคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ไปก่อนโดยมีแต่เพียงรายงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ กฎหมายล้มละลายเห็นว่าไม่เพียงพอ คือ ถ้าหากศาลได้ไต่สวนโดยเปิดเผยแล้ว จะทำให้ศาลทราบข้อเท็จจริงโดยศาลเห็นเองมากกว่าที่จะรับฟังเพียงรายงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ภายหลังจากที่ศาลนัดไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยแล้ว แต่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาคำขอประนอมหนี้ของศาล มีปัญหาที่จะต้องศึกษาว่า หากที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติพิเศษยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้แล้ว แต่ศาลมีคำสั่งไม่เห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ คู่ความจะใช้สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาได้หรือไม่

ผู้ศึกษาเห็นว่า ตามบทบัญญัติมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เป็นบทบัญญัติที่วางวิธีการที่ศาลจะพิจารณาคำขอประนอมหนี้ คือในชั้นพิจารณาคำขอประนอมหนี้ ในทางปฏิบัติของศาล เมื่อถึงวันนัดพิจารณาคำขอประนอมหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องมาศาล ส่วนลูกหนี้ต้องมาศาลเพื่อให้ศาลไต่สวนโดยเปิดเผยเสียก่อน และยังคงต้องตอบข้อซักถามหรือข้อคัดค้านของเจ้าหนี้ที่มาศาลด้วย ส่วนเจ้าหนี้รายอื่นที่ขอรับชำระหนี้จะไปศาลหรือไม่ก็ได้ ในชั้นพิจารณาคำขอประนอมหนี้ เจ้าหนี้ต่างๆที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้แล้ว แม้ว่าในชั้นประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกที่ได้ลงมติเห็นชอบในคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ เจ้าหนี้รายหนึ่งรายใดจะได้ลงมติเห็นชอบด้วยคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ไว้ก็ตาม เมื่อมาถึงวันนัดพิจารณาคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ในชั้นศาล เจ้าหนี้รายนั้นก็ยังคงมีสิทธิแถลงคัดค้านคำขอประนอมหนี้ต่อศาลได้อีก

ซึ่งไม่เป็นการปิดปากเจ้าหน้าที่ที่จะคัดค้านต่อศาลในการพิจารณาคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ ในชั้นศาล ในทางปฏิบัติเมื่อถึงวันนัดพิจารณา ศาลจะสอบถามถึงรายละเอียดต่างๆ ในการประนอมหนี้ ลำดับและวิธีการชำระหนี้จากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และความประพฤติกของลูกหนี้ว่ากระทำการ โดยสุจริตหรือไม่ แล้วศาลจะถามเจ้าหน้าที่หากเจ้าหน้าที่มาศาลว่า จะมีผู้ใดคัดค้าน ถ้ามีศาลก็จะจดคำ คัดค้านเอาไว้ แล้วสอบถามทุกฝ่าย และนัดฟังคำสั่ง ส่วนการที่ศาลจะมีคำสั่งเห็นชอบหรือไม่ เห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ของลูกหนี้ นั้น เป็นอำนาจหรือดุลพินิจของศาลโดยเฉพาะ ศาลจะสั่ง เห็นชอบหรือไม่ก็ได้สุดแต่ดุลพินิจของศาลใน คำสั่งศาลที่สั่งเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยคำขอ ประนอมหนี้ของลูกหนี้ นั้น

โดยทั่วไปแล้วหากคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติพิเศษเห็นชอบแล้ว อีกทั้งคำขอประนอมหนี้มีข้อความให้ใช้หนี้ก่อนและหลังตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว และเมื่อได้ พิจารณารายงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ประกอบกับคำคัดค้านของเจ้าหนี้ด้วยแล้ว ไม่มีผู้ใด คัดค้าน ศาลก็ชอบที่จะเห็นชอบด้วยกับคำขอประนอมหนี้ เนื่องจากหากได้ความตามที่กล่าวมานี้ ก็ ไม่มีเหตุผลใดที่ศาลจะมีคำสั่งไม่เห็นชอบด้วยกับคำขอประนอมหนี้ เพราะบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหมด ต่างก็เห็นชอบและไม่คัดค้าน การที่ศาลจะมีคำสั่งไม่เห็นชอบด้วยกับคำขอประนอมหนี้ก็เฉพาะแต่ เพียงมีพฤติการณ์พิเศษเกี่ยวกับการกระทำโดยไม่สุจริต ปกปิดทรัพย์สินที่มีอยู่ โดยกล่าวความเป็น เท็จต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และบรรดาเจ้าหนี้ เพื่อเป็นการปลดเปลื้องภาระหนี้จากที่มีจำนวน สูงให้ลดลงไปในคราวเดียว นอกจากนี้คำสั่งศาลเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ ไม่ว่าจะเป็นการ ประนอมหนี้ก่อนหรือภายหลังล้มละลาย ย่อมมีผลผูกมัดเจ้าหนี้ทั้งหลายให้ได้รับชำระหนี้แต่เฉพาะ เพียงที่กำหนดไว้ในคำขอรับชำระหนี้เท่านั้น ซึ่งจุดนี้เองหากลูกหนี้มีพฤติการณ์ที่ไม่สุจริตโดยมี ทรัพย์สินมากกว่าที่เสนอไว้ในคำขอประนอมหนี้ เจ้าหนี้ย่อมได้รับความเสียหายอย่างแท้จริงเพราะ ได้รับชำระหนี้ไม่เต็มจำนวนหนี้ อีกทั้งเจ้าหนี้ก็ไม่อาจก้าวล่วงไปบังคับเอาทรัพย์สินอื่นของ ลูกหนี้นอกจากที่ระบุไว้ในคำขอประนอมหนี้ เนื่องมาจากเมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอม หนี้ มีผลให้ลูกหนี้มีอำนาจจัดการทรัพย์สินด้วยตนเองได้ กล่าวคือมีผลให้คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เด็ดขาดเป็นอันยกเลิกเพิกถอนไปในตัว หากมีกรณีดังกล่าวศาลย่อมมีคำสั่งไม่เห็นชอบด้วยกับคำ ขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ได้ อย่างไรก็ตามไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับคำ ขอประนอมหนี้ หากลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้แล้วก็ชอบที่จะใช้สิทธิในการ อุทธรณ์คำสั่งของศาลดังกล่าวไปยังศาลฎีกาภายในกำหนดเวลา 1 เดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำ พิพากษาหรือคำสั่งนั้นภายใต้บังคับมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธี พิจารณาคดีล้มละลาย พุทธศักราช 2542 โดยต้องยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ ต่อศาลฎีกาไปพร้อมกับอุทธรณ์นั้นก็ได้ เหตุที่ต้องขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาก่อน เนื่องจาก คำสั่งศาลซึ่งเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยการประนอมหนี้มิใช่คำสั่งภายใต้บังคับมาตรา 24 วรรคสอง

แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พุทธศักราช 2542 โดยคำสั่งที่
 อุตธรณีไปยังศาลฎีกาได้ทันทีโดยไม่ต้องขออนุญาตก่อน คือ

- (1) คำพิพากษายกฟ้องหรือคำสั่งยกคำร้องหรือคำร้องขอให้ล้มละลาย
- (2) คำสั่งยกคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการ
- (3) คำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วน
- (4) คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด
- (5) คำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ การที่คู่ความ ไม่ว่าจะเป็่่นลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ซึ่งได้รับผลกระทบ
 จากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ศาลจะมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการระงับหรือไม่นั้น ย่อมเป็น
 การใช้อำนาจหรือดุลพินิจของศาลโดยเฉพาะ ศาลสูงอาจจะไม่ก้าวล่วงการใช้ดุลพินิจของศาล
 ชั้นต้นก็ได้ เว้นแต่จะมีข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ศาลชั้นต้นมิได้กล่าวหรือนำมาพิจารณา
 ประกอบด้วย การอุทธรณ์จึงถือเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลสูง รวมทั้งกระบวนการพิจารณาของศาลได้
 มีโอกาสเข้ามาดำเนินการตรวจสอบและทบทวนข้อเท็จจริงในสำนวนหรือพิจารณาค้นกรองอีก
 ชั้นหนึ่ง เพื่อให้ได้ความเห็นที่ถูกต้อง ชัดเจน และสมตามเจตนารมณ์ของศาล ซึ่งผลจะเป็นอย่างไร
 ก็ถือเป็นดุลพินิจของศาลเป็นสำคัญ